

Uvodnik

Editorial

Spoštovani bralci najnovejše številke znanstvene revije Anali PAZU. Nekaj zadnjih letnikov revija izhaja v dvojni številki in tako je tudi letos. Ne glede na to pa so objavljeni članki zanimivi in aktualni. V reviji najdete šest člankov od katerih so trije iz področja naravoslovja, dva iz področja tehnike in en medicinski članek.

Dr. Matej Štuhec v svojem članku z naslovom »Klinični farmacevt kot del zdravstvenega tima v obravnavi bolnika: Potreba ali nujno zlo?« izpostavlja večjo možnost napak pri zdravljenju z zdravili, če se kliničnega farmacevta ne vključuje v zdravljenje pri vizitah in na oddelkih bolnišnic. Te trditve potrjuje ne podlagi izvedenih kliničnih raziskav in meta-analiz. V članku nato poda slabe in dobre prakse, ki se nanašajo predvsem na Slovenijo in poda priporočila odgovornim v bolnišnicah kako vzpostaviti ustrezne oblike sodelovanja in dela v timu na oddelkih, da bodo rezultati čim bolj optimalni, tako za bolnike kakor tudi za bolnišnice.

V nadaljevanju lahko preberete članek avtorjev Čusaka, Česarja, Jukiča in Šterka z naslovom »Uporaba alilnih intermediatov v novi sintezi heterocikličnega gradnika pitavastatina: 2- ciklopropil-4-(4-fluorofenil)kinolin-3- karbaldehida« v katerem predstavljajo novo sintezno metodo, ki temelji na uvedbi alilne skupine v zgodnji α -ciklopropil substituiran ketonski intermediat. Celotna (petstopenjska) sinteza omogoča pripravo naslovne spojine s 14-odstotnim celokupnim izkoristkom (68-odstotni povprečni izkoristek na stopnjo) za neoptimizirane reakcijske pogoje ob uporabi industrijsko sprejemljivih reagentov in reakcijskih pogojev. Nova sintezna metoda je dobra začetna osnova za razvoj in optimizacijo industrijskega procesa priprave 2-ciklopropil-4-(4-fluorofenil)kinolin-3-karbaldehida.

Tretji članek, avtoric Unuk, Fartek in Mlakar z naslovom »Uporaba različnih dodatkov pri izdelavi slivove marmelade« ugotavlja, kako različni dodatki v slivovi marmeladi vplivajo na senzorično oceno marmelad. V začetku junija 2017 so izvedli senzorično ocenjevanje z uporabo hedonskega testa, kjer so preskuševalci ocenjevali vsečnost vonja, barve, okusa, konsistence, razmerja med sladkor/kislina ter skupni vtis posameznih vzorcev. Hkrati so se preizkusili tudi v prepoznavanju dodatkov. Rezultati senzoričnega ocenjevanja kažejo, da dodatki statistično značilno vplivajo na oceno vsečnosti barve, okusa, razmerja sladkor/kislina ter skupni vtis posameznega vzorca. Najboljšo skupno oceno je prejel vzorec marmelade z dodatkom pomarančne lupine, najslabšo pa vzorec z dodatkom klinčkov.

Sledeči članek avtorja dr. Rudolfa Pušenjaka nosi naslov »Meje stabilnosti vibracij pri struženju« in v njem avtor obravnava model samo-vzbujenih vibracij v procesu struženja z eno prostostno stopnjo, ki sestoji iz regulacijske strukture z direktno vejo, primarno povratno zvezo in regenerativno povratno zvezo. V prispevku je izpeljana osrednja diferencialna enačba vibracij v procesu struženja, ki jo rešujemo z novo metodo koračnega harmonskega ravnovesja. S pomočjo te metode avtor konstruira stabilnostni diagram procesa struženja, ki z določitvijo stabilnih področij zagotavlja optimalne pogoje struženja pri spremenljivi hitrosti vretena.

V članku z naslovom »Nanotehnologija v postopkih precizijskega litja plemenitih zlitin« avtorji Rudolfova, Majerič in Ferčec obdelajo proces precizijskega litja, ki je postopek, ki temelji na ulivanju in strjevanju taline na »odstranjeni vosek«, predvsem na primeru dentalnih zlitin, to je zlitin kobalta, kroma, titana in srebra/zlata in so že vrsto let poznani kot biokompatibilni materiali z izjemnimi elastičnimi lastnostmi ter se uporabljajo na področjih ortopedije in zobozdravstva ter pri izdelavi mnogih medicinskih naprav. Ker zlitine na osnovi zlata oziroma srebra na makro-nivoju izkazujejo izrazito drugačne lastnosti kot nanodelci zlata in srebra na mikro nivoju, so slednji predmet mnogih novejših raziskav in posledično številnih novih aplikacij. V članku je predstavljen nov postopek izdelave zlitin in karakterizacija njihovih lastnosti.

Letošnji izvod znanstvene revije Anali PAZU zaključuje medicinski članek avtoric Koprivnikar in Farkaš Lainščak z naslovom »Znanje, stališča, prepričanja in trenutne prakse glede elektronskih cigaret med svetovalci za pomoč pri opuščanju kajenja in zdravstvenimi delavci«, ki daje pregled obstoječe literature o znanju, stališčih, prepričanjih in praksah glede elektronskih cigaret med svetovalci za opuščanje kajenja in zdravstvenimi delavci. Avtorici ugotavljata, da je znanje o elektronskih cigaretah pomanjkljivo, stališča in prepričanja o njih pa neenotna in pogosto neskladna z obstoječimi dokazi. Znatno delež zdravstvenih delavcev jih kljub pomanjkanju dokazov priporoča za opuščanje kajenja, zato je v prihodnosti po mnenju avtoric potrebno zagotoviti enotno in z dokazi podprto informiranje in svetovanje pacientom glede elektronskih cigaret.

pom. akad. dr. Milan Svetec